

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků v senátu složeném z předsedy Jiřího Zemánka a soudců Vojtěcha Šimíčka (soudce zpravodaj) a Radovana Suchánka ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **M. P.**, zastoupeného Mgr. Radkem Jilgem, advokátem se sídlem Ladova 2044/3, Praha 2, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 10. 2019, č. j. 6 Cmo 261/2019-542, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 6. 2019, č. j. 71 Cm 97/2009-529, za účasti **Vrchního soudu v Praze a Městského soudu v Praze**, jako účastníků řízení,

t a k t o :

- I. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 10. 2019, č. j. 6 Cmo 261/2019-542, a usnesením Městského soudu v Praze ze dne 26. 6. 2019, č. j. 71 Cm 97/2009-529, bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a právo na projednání věci v přiměřené lhůtě a bez zbytečných průtahů podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Tato rozhodnutí se proto ruší.**

O d ů v o d n ě n í :

I. Průběh řízení před Ústavním soudem, podstatný obsah spisu a rekapitulace ústavní stížnosti

1. Ústavnímu soudu byla doručena ústavní stížnost podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“). Stěžovatel se ústavní stížností domáhá zrušení výše uvedených rozhodnutí, neboť má za to, že jimi bylo porušeno zejména jeho právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) zahrnující též právo na projednání věci v přiměřené lhůtě a bez zbytečných průtahů podle čl. 38 odst. 2 Listiny.

2. Z vyžádaného spisu Městského soudu v Praze sp. zn. 71 Cm 97/2009 se podává, že v záhlaví uvedeným usnesením Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) zamítl návrh stěžovatele, jako prvního žalovaného, na zrušení předběžného opatření vydaného usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 8. 2009, č. j. 14 Cmo 445/2009-66, ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 16. 6. 2009, č. j. 71 Cm 97/2009-43, s tím, že pro takový postup nejsou dány důvody. Své rozhodnutí městský soud odůvodnil tak, že v daném řízení se žalobkyně společnost Central Europe Engineering & Investment, s.r.o. („žalobkyně“), domáhá po žalovaných (mj. po stěžovateli a J. S.) zaplacení částky ve výši 102 470 006,81 Kč s příslušenstvím (vůči stěžovateli a J. S. jde konkrétně o částku 90 803 523,77 Kč s příslušenstvím). Usnesení o nařízení předběžného opatření stěžovateli ukládá povinnost zdržet se nakládání s nemovitými věcmi v tomto rozhodnutí specifikovanými až do právní moci rozsudku, jímž bude pravomocně ukončeno právě řízení vedené o zaplacení částky 102 470 606,81 Kč, což se doposud nestalo. Věc tedy zatím pravomocně skončena není a ani nepominuly důvody, pro které soud předběžné opatření nařídil. Zrušením předběžného opatření

by podle soudu došlo k obejití smyslu předběžného opatření. Označoval-li stěžovatel ve svém návrhu žalobkyni za nesolventní společnost (tzv. „mrtvou schránku“), jejíž existence je čistě formální, pak jde podle městského soudu pouze o neosvědčené a neprokázané úvahy stěžovatele, kdy naopak z veřejně dostupných registrů Slovenské republiky nevyplývá nic, co by ukončení aktivity této společnosti nasvědčovalo. Na důvodnost trvání předběžného opatření nemá podle městského soudu vliv ani to, že stěžovatel byl rozhodnutím trestního soudu zproštěn obžaloby pro trestný čin porušování povinností při správě cizího majetku.

3. K odvolání stěžovatele Vrchní soud v Praze (dále jen „vrchní soud“) ústavní stížností rovněž napadeným usnesením v záhlaví citované rozhodnutí městského soudu potvrdil. I podle vrchního soudu v době vydání předběžného opatření podmínky pro zatímní úpravu poměrů mezi účastníky existovaly a trvají i v současné době, když žalobkyně přesvědčivě a v dostatečném rozsahu osvědčila jednání stěžovatele důvodně vzbuzující obavu, že v jeho důsledku došlo k nedovolenému odlivu značného majetku z žalující společnosti. Vrchní soud zároveň zdůraznil, že z rozsahu uplatněného nároku žalobkyni na straně jedné a z rozsahu zablokovaného majetku stěžovatele na straně druhé je zřejmé, že cena zajištěného bytu, garáže, garážového stání a rekreační chalupy tvoří pouze část majetku vymáhaného žalovanou. Zprošťující trestní rozsudek se tak může týkat jen části jednání, jež je stěžovateli kladeno k tíži. Navíc, v rámci trestního řízení jsou trestána pouze nejzávažnější protiprávní jednání, takže ne každé porušení zákonem stanovené povinnosti je trestáno, s ohledem na stupeň společenské nebezpečnosti. Ani podle vrchního soudu přitom nic neindikuje ukončení podnikatelské aktivity žalobkyně. Ve vztahu k argumentaci stěžovatele poukazujícího na délku trvání sporu odvolací soud konstatoval, že délku řízení nepochybně ovlivnilo jeho přerušování, přičemž při tomto dílčím rozhodování o předběžném opatření stěžovatel argumentačně využívá výsledků přerušování řízení, jež např. podle jeho názoru prokazují neexistenci uplatňovaného žalobního nároku. Výsledky přerušování řízení, ačkoliv se přerušování řízení nepříznivě projevilo v délce daného řízení, tedy nepochybně pomohlo objasnit řadu skutečností. Z těchto důvodů odvolací soud nesdílí názor stěžovatele, že by namítaný odstup času měl mít za následek zrušení soudem nařízeného předběžného opatření.

4. Dále je vhodné uvést, že v průběhu řízení před Ústavním soudem městský soud vydal dne 27. 2. 2020 (doposud nepravomocný) rozsudek ve věci samé č. j. 71 Cm 97/2009-574, kterým žalobu vůči stěžovateli a J. S. zamítl a žalobkyni uložil povinnost zaplatit náhradu nákladů řízení. Vyšel mimo jiné z toho, že Obvodní soud pro Prahu 7 v řízení vedeném pod sp. zn. 39 T 107/2013 stěžovatele a J. S. zprostil obžaloby, neboť jednání vůči žalobkyni nenaplnělo znaky trestného činu. Oba jednali v rámci přiměřeného podnikatelského rizika a neporušili povinnost spravovat majetek žalobkyně s péčí řádného hospodáře. Městský soud nepovažoval za určující znalecké posudky předkládané žalobkyní, neboť tyto byly podle něj zpracovány jednostranně a nezohledňovaly prestiž, jakou pro ni byla možnost podílet se na dostavbě skladu vyhořelého paliva v jaderné elektrárně Temelín.

5. V ústavní stížnosti stěžovatel nejprve shrnuje, že jemu a jeho manželce bylo nařízeným předběžným opatřením z roku 2009 znemožněno jakkoliv disponovat s blíže specifikovanými nemovitými věcmi. Řízení před městským soudem, v němž má stěžovatel postavení žalovaného, se přitom podle jeho názoru neúměrně protahuje. Dále stěžovatel opakuje jím již dříve v řízení uváděné argumenty, tedy že žalobkyně je jen mrtvou schránkou, kdy její existence je toliko formální. To dokládá například okolností, že jeho manželka byla proti žalobkyni úspěšná v jiném soudním řízení, přesto jí doposud žalobou přiznanou částku neuhradila. Podstatné podle stěžovatele je, že v řízení, z něhož vzešla ústavní stížností napadená rozhodnutí, trvá již 10 let, přičemž po dobu takřka osmi let bylo bez zavinění stěžovatele přerušeno. Městský soud a ani odvolací vrchní soud se přitom v nyní napadených rozhodnutích nezabývaly výsledky již pravomocných řízení, pro něž bylo nyní přezkoumávané řízení přerušeno

(stěžovatel u jednoho z těchto řízení, uvádí, že v něm žalobkyně nebyla úspěšná). Vzhledem k uvedenému stěžovatel uzavírá, že se změnila okolnosti, pro které bylo předběžné opatření před 10 lety nařízeno a soudy by proto na něm neměly trvat.

II. Vyjádření účastníků řízení

6. Městský soud ve vyjádření k ústavní stížnosti zejména uvedl, že v obou nyní napadených rozhodnutích je dostatečně odůvodněna potřeba zatímní úpravy poměrů mezi účastníky řízení, které existovaly v době vydání předběžného opatření a trvají i v současné době, a to z důvodu obavy o případnou vykonatelnost meritorního rozhodnutí. Oba soudy se podle městského soudu shodly v tom, že trestněprávní závěry nelze automaticky přenášet do civilního řízení. Naznačená shoda obou soudů se týká i nepoměru mezi žalovaným nárokem a hodnotou stěžovatelových nemovitostí, které jsou předběžným opatřením blokovány. Na zrušení předběžného opatření nemůže mít podle městského soudu vliv ani namítaný časový odstup od jeho nařízení.

7. Rovněž podle vrchního soudu v době podání vyjádření k ústavní stížnosti důvodnost nařízeného předběžného opatření nadále trvala, a to vzhledem k malému rozsahu majetku stěžovatele ve vztahu k tvrzené škodě, přičemž rozhodnutí o eventuální nevině stěžovatele ještě zcela nevyčerpává možnost opodstatněnosti nároku žalobkyně na náhradu jí tvrzené škody. Ani případný přístup žalované k probíhajícímu řízení nemůže sám o osobě vést ke zrušení předběžného opatření. Stěžovatel podle vrchního soudu argumentačně využíval přerušení řízení ve svůj prospěch, byť je pravda, že přerušení přispělo k nyní posuzované délce řízení.

8. Ústavní soud zaslal společnosti Central Europe Engineering & Investment, s.r.o. (v řízení před obecnými soudy žalobkyně) a J. S. ústavní stížnost stěžovatele k případnému vyjádření s tím, že nevyjádří-li se ve stanovené lhůtě k ústavní stížnosti, bude Ústavní soud v souladu s poučením jim daným předpokládat, že se postavení vedlejších účastníků vzdali. Společnost Central Europe Engineering & Investment, s.r.o. ani J. S. na výzvu Ústavního soudu nikterak nereagovali, proto Ústavní soud vycházel z výše uvedené domněnky.

9. Vyjádření účastníků řízení Ústavní soud nezasílal stěžovateli k replice, neboť tato zásadně nepřesahují rámec argumentace ústavní stížností napadených rozhodnutí.

III. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

10. Ústavní pořádek zakotvuje povinnost obecných soudů (stejně jako ostatních orgánů veřejné moci) postupovat zákonem stanoveným způsobem. Tento princip, který je imanentním předpokladem existence a reálného fungování právního státu, je obecně zakotven v čl. 2 odst. 2 Listiny a čl. 2 odst. 3 Ústavy a (mimo jiné) zajišťuje právo jednotlivce domáhat se stanoveným způsobem svého práva u příslušného orgánu a zároveň představuje materiální obsah procesních garancí obsažených v hlavě páté Listiny [srov. k tomu například nález sp. zn. I. ÚS 31/04 ze dne 16. 11. 2004 (N 171/35 SbNU 307)]. V nálezu sp. zn. I. ÚS 385/07 ze dne 12. 8. 2009 (N 182/54 SbNU 267) pak Ústavní soud v této souvislosti poukázal na to, že důvěrou v právo, resp. naplněním právní formy, je rovněž realizován princip rovnosti účastníků řízení. Povaha materiálního právního státu přitom vyžaduje rovněž naplnění s ním spojené maximy, podle níž, jestliže někdo jedná v (oprávněné) důvěře v zákon (resp. právo vůbec), nemá být v této důvěře zklamán [srov. k tomu nález sp. zn. IV. ÚS 215/94 ze dne 8. 6. 1995 (N 30/3 SbNU 227)].

11. Z judikatury Ústavního soudu a také Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že právní jistota, resp. důvěra v právo je významně narušena mimo jiné tehdy, neodpovídá-li délka řízení jeho složitosti, skutkové a právní náročnosti a zároveň tkví v příčinách vycházejících z působení státu (tzn. soudu) v projednávané věci, nikoliv tedy stěžovatele, případně ostatních účastníků řízení. Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře upřednostňuje globální, celkový pohled na řízení. Z hlediska postavení jednotlivce proto není zpravidla rozhodující,

jaké příčiny vedly ke stavu, kdy o jeho věci není rozhodováno dostatečně rychle [srov. například rozsudek ze dne 10. 7. 1984 *Guincho proti Portugalsku* (stížnost č. 8990/80)]. Při posuzování průtahů v řízení nebo nepřiměřené délky řízení tedy není rozhodující, zda je tento nežádoucí stav způsoben subjektivním faktorem stojícím na straně obecného soudu, resp. rozhodujícího soudce, nebo objektivním faktorem, jenž zahrnuje celkovou úpravu organizace soudnictví (včetně například množství napadlých věcí či nedostatečného administrativního a technického zázemí obecných soudů). Takové pojetí ve své judikatuře ostatně přijal i Nejvyšší soud. Např. ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 13. 4. 2011 sp. zn. Cpjn 206/2010 (srov. jeho část III.) Nejvyšší soud uvedl, že „[p]růtahy v řízení jsou jevem, kdy soud (či jiný státní orgán) nekoná v zákonem stanovené či přiměřené době, a jde tedy zpravidla (nikoliv však vždy) o příčinu nepřiměřené délky řízení. K porušení práva na přiměřenou délku řízení však dochází tehdy, jestliže řízení trvá nepřiměřeně dlouhou dobu, a to bez ohledu na to, zda v daném případě byly zaznamenány průtahy ze strany příslušného orgánu. Jinými slovy řečeno, k porušení práva na přiměřenou délku řízení může dojít i tehdy, nedošlo-li v řízení k průtahům, a naopak, i když k průtahům v řízení došlo, nemusí se vždy jednat o porušení práva na přiměřenou délku řízení, jestliže řízení jako celek odpovídá dobou svého trvání času, v němž je možné uzavření řízení zpravidla očekávat.“

12. Vztáhne-li Ústavní soud právě uvedené závěry na nyní posuzovanou věc, ze spisu – jak již bylo uvedeno – vyplývá, že daný spor započal v roce 2009, z toho 8 let byl přerušen, když městský soud rozhodl o pokračování v řízení usnesením ze dne 24. 6. 2019, č. j. 71 Cm 97/2009-527. Důvodem přerušení bylo vyčkání výsledku souvisejících řízení, vedených pod sp. zn. 39 Cm 86/2011 a sp. zn. 22 Cm 86/2011. Ze spisu přitom nevyplývá, že by se stěžovatel na délce řízení jakkoliv negativně podílel; nic takového ostatně nevyplývá ani z poskytnutých vyjádření k ústavní stížnosti.

13. Ústavní soud ze spisu nezjistil, že by se městský soud při projednávání věci dopustil průtahů v řízení a ani stěžovatel žádné takové konkrétní časové úseky v ústavní stížnosti nekonkretizuje. Samotná okolnost dnes již 10 let trvajících řízení je však zjevně nepřiměřená [srov. k tomu obdobně například nálezy sp. zn. II. ÚS 168/05 ze dne 24. 11. 2005 (N 211/39 SbNU 249) a sp. zn. I. ÚS 1531/11 ze dne 5. 10. 2011 (N 172/63 SbNU 19), kdy Ústavní soud označil jako neúnosně dlouhé řízení trvajících 10 a 25 let].

14. Ústavní soud ve své judikatuře rovněž výslovně uvedl, že předběžné opatření je způsobilé zasáhnout do ústavně zaručených práv nebo svobod, neboť se jím dočasně omezují vlastnická práva, konkrétně ta jejich složka, která spočívá v dispozicích s majetkem. Jedná se o rozhodnutí, které již nemůže být napraveno v návaznosti na konečné rozhodnutí o výsledku sporu. Proto je ústavní stížnost proti rozhodnutí o předběžném opatření zásadně přípustnou, i když jde o zatímní úpravu poměrů účastníků, neboť ona „zatímní“ úprava může – jako se to stalo i v právě posuzované věci – v důsledku průtahů v soudním řízení nebo v důsledku neúměrně dlouhého řízení ve skutečnosti trvat i několik let [srov. nález sp. zn. II. ÚS 343/02 ze dne 5. 11. 2002 (N 140/28 SbNU 223) nebo nález sp. zn. II. ÚS 221/98 ze dne 10. 11. 1999 (N 158/16 SbNU 171)]. Z ústavněprávního hlediska je však nežádoucí, aby předběžné opatření, které svojí povahou představuje rozhodnutí dočasné, nezbytné pro „zatímní“ úpravu poměrů účastníků (§ 102 odst. 1 o. s. ř.), trvalo nepřiměřeně dlouhou dobu – třeba i více než 10 let, jako je tomu v nyní posuzované věci. V tomto případě se totiž smysl dočasnosti a zatímnosti tohoto rozhodnutí fakticky zcela vytrácí.

15. Zejména s ohledem na samotnou povahu procesního institutu předběžného opatření Ústavní soud uvádí, že s postupným plynutím času hodnotí kritičtěji jeho další trvání. Zjednodušeně řečeno, jestliže na počátku řízení, kdy soud teprve začíná zjišťovat relevantní skutkové okolnosti věci, dává smysl „zafixovat“ poměry účastníků tak, aby soudní řízení mělo - v konečném důsledku - i reálný smysl a význam (typicky existuje obava z vykonatelnosti

posléze vydaného rozhodnutí), měly by postupně zjišťované skutečnosti dále potvrzovat smysluplnost další existence předběžného opatření. Pokud se však takovéto skutečnosti neobjeví, resp. dokonce pozbývají relevance důvody původní, pro které bylo předběžné opatření vydáno, není dán žádný rozumný důvod, aby soudy trvaly na jeho dalším pokračování. Pokud tak přesto činí, mohou tím porušit právo na soudní ochranu a právo na projednání věci v přiměřené lhůtě a bez zbytečných průtahů podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

16. Právě k této situaci ovšem došlo v nyní posuzované věci. Jak totiž bylo uvedeno dříve, většina obecnými soudy uváděných skutečností, původně podporujících vydání a další trvání předběžného opatření, kterým došlo k omezení dispozic stěžovatele s jeho majetkem, během řízení odpadla, resp. pozbyla relevanci: stěžovatel již v současnosti není trestně stíhán a žaloba společnosti Central Europe Engineering & Investment, s.r.o., podaná proti stěžovateli, byla – byť zatím nepravomocně – zamítnuta. Za této situace ovšem pro ponechání omezení stěžovatele dané předběžným opatřením hovoří již jen nepoměr mezi stěžovatelovým majetkem a žalobkyní požadovanou náhradou škody, kterou se jí ovšem ve vztahu ke stěžovateli nepodařilo prokázat ani za řadu let řízení, a to ať už před soudy v občanském soudním řízení anebo v řízení trestním.

17. Být tedy Ústavní soud nezpochybňuje, že na počátku řízení ve věci samé (tedy v řízení o náhradě škody požadované mimo jiné po stěžovateli) a po určitou dobu trvání tohoto řízení (kdy není úkolem Ústavního soudu přesně vymezovat takovou dobu) se mohlo jevit omezení stěžovatele v podobě předběžného opatření jako opodstatněné, nyní – v době rozhodování Ústavního soudu o stěžovatelově ústavní stížnosti – již tomu tak není. Jak bylo uvedeno shora, závažné okolnosti pro omezení stěžovatele v dispozici s jeho majetkem postupně vymizely (stěžovatel byl zproštěn obžaloby, žaloba směřující proti němu byla zatím nepravomocně zamítnuta), a přesto je stěžovatel (již více než 10 let) omezen v dispozici se svým majetkem. Takový stav ovšem Ústavní soud i s ohledem na jeho výše zmíněnou nálezovou judikaturu a na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva nepovažuje za přiměřený a ústavně akceptovatelný.

18. Ústavnímu soudu proto nezbylo, než výše uvedená rozhodnutí obecných soudů zrušit podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, neboť jsou rozporná s právem stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a právem na projednání věci v přiměřené lhůtě a bez zbytečných průtahů podle čl. 38 odst. 2 Listiny.

19. Takto rozhodl bez přítomnosti účastníků a bez ústního jednání, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

P o u ě n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 29. září 2020

Jiří Zemánek
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Jana Kadlečková